

Publicerad: 23-11-2017

Sanna Roos, tel. +358 (0)18 25 583

Inkomstfördelning och välfärd 2017

I korthet

- Ålands välfärdsnivå mätt i BNP per capita visar återhämtning. Skillnaderna i BNP per capita minskar fortsättningsvis mellan Åland och Sverige och är relativt oförändrad mellan Åland och Finland.
- De åländska hushållens disponibla inkomster ökar.
- Mariehamn har den mest ojämna inkomstfördelningen av regionerna på Åland.
- Ekonomisk utsatthet är lägre på Åland än i Finland och av åländska regioner högst i skärgården.
- Speciellt kvinnor är ekonomiskt utsatta i gruppen 65-åringar och äldre

Inledning och definitioner

Denna publikation presenterar statistiska uppgifter om inkomstfördelning och välfärd på Åland. En del av uppgifterna presenteras även för Finland, Sverige och EU, för att ge ett bredare perspektiv av hur inkomsterna och välfärd är fördelade i närregionerna. I publikationen används följande begrepp:

Bruttonationalprodukt per invånare (BNP per capita). BNP per capita beskriver den allmänna levnadsstandarden. BNP per capita mäter landets produktion av varor och tjänster med hänsyn till befolkningsutvecklingen. BNP per capita räknas genom att dividera landets BNP med antalet invånare.

Hushållens disponibla inkomster.

Disponibel penninginkomst räknas från hushållens bruttoinkomster varifrån betalda transfereringar, exempelvis skatter, har subtraherats. Bruttoinkomster omfattar löneinkomster, företagarkomster, kapitalinkomster och erhållna transfereringar.

Ginikoefficient. Ginikoefficienten mäter ojämlikheter i hushållens inkomster. Ju högre värde ginikoefficienten får desto ojämnare är inkomsterna. Ginikoefficientens värde 0 betyder att alla individer har exakt lika stora inkomster, medan värde 1 betyder att en inkomsttagare får alla inkomster. Ginikoefficienten multipliceras ofta med 100 och anges som ett procenttal.

Ekonomisk utsatthet. Ekonomisk utsatthet på individnivå innebär att personen har hört till ett låginkomsthushåll (se nedan) både under statistikåret och under två av

de tre föregående åren. Risk för ekonomisk utsatthet beräknas från andelen ekonomiskt utsatta i befolkningen.

Låginkomsttagare. Låginkomsttagare är personer vars hushålls disponibla penninginkomster per konsumtionsenhet (s.k. ekvivalerad penninginkomst) understiger 60 procent av medianinkomsten av de ekvivalerade disponibla penninginkomsterna för samtliga hushåll. Denna inkomstgräns kallas låginkomstgraden. Eurobeloppet för låginkomstgränsen varierar från år till år.

Ekvivalent inkomst. Ekvivalent inkomst betyder att hushållets inkomst fördelas på antalet konsumtionsenheter i hushållet. Enligt konsumtionsenhets-skalan får den första fullvuxna hushållsmedlemmen vikten 1 och övriga personer över 13 år får vikten 0,5. Barn (0-13 år) får vikten 0,3.¹ Viktningen bygger på antagandet att inkomsterna fördelas mellan hushållets medlemmar i proportion till varje medlems konsumtionsbehov.

Utkomststöd. Utkomststöd är ett ekonomiskt stöd inom socialvården som beviljas i sista hand och med syftet att trygga en persons och familjs utkomst.

Relativ fattigdom. Relativ fattigdom är ett mått som utgår ifrån medianinkomsten i landet. Om personens inkomst understiger 60 procent av landets medianinkomster, när räknat som ekvivalerade disponibla inkomster, anses personen vara fattig.

De statistiska uppgifterna kommer från Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB), finländska Statistikcentralen (SC)

¹ Referenspersonen har de högsta inkomsterna i hushållet. Om flera medlemmar i hushållet har lika stora inkomster eller ingen av medlemmarna har inkomster, väljs den äldsta

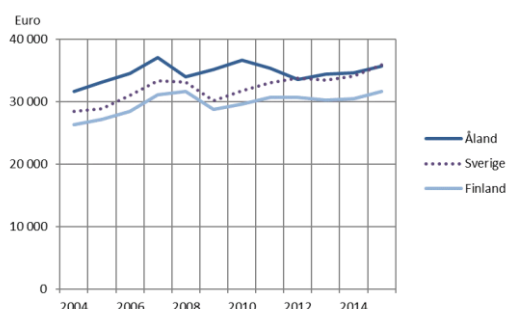
personen i hushållet som referensperson.
(källa: www.stat.fi)

och Institutet för välfärd och hälsa (THL). Vissa uppgifter är hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) databas och från Europeiska kommissionens Eurostat databas. Det mesta av informationen finns tillgänglig på ÅSUB:s hemsida i form av [exceltabeller och databaser \(Inkomster och skatter\)](#).

Bruttonationalprodukt per capita

BNP per capita har visat återhämtning på Åland efter en relativt kraftig nedgång under 2011-2012. Sedan 2012 har den åländska BNP per capita legat ungefär på samma nivå som i Sverige och på en högre nivå än i Finland (Figur 1; Tabell 1, se bilaga). Skillnaden i BNP per capita mellan Åland och Sverige minskade under 2014 och 2015, medan skillnaden i BNP per capita mellan Åland och Finland var relativt oförändrad.

Figur 1. BNP per capita för Åland, Finland och Sverige, 2004-2015

Not: BNP per capita anges i löpande priser och efter att ha justerat för skillnader i köpkraft mellan länderna. Uppgifterna för Finland inkluderar Åland. Ålands BNP per capita för 2015 är preliminära uppgifter.
Källa: ÅSUB, Eurostat

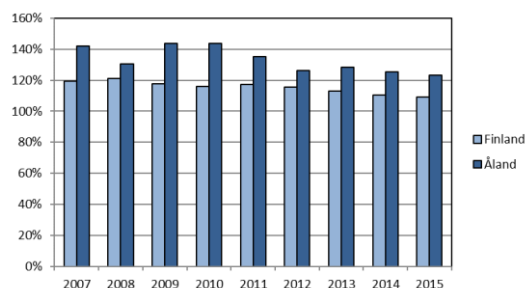
BNP-tillväxt beskriver utvecklingen av den totala bruttonationalprodukten och visade en ökning av 0,3 procent på Åland år 2014. Enligt preliminära beräkningar kommer

den åländska BNP-tillväxten att vara positiv även under 2015-2016 (+1,7 procent och +1,6 procent) och sedan sjunka år 2017 (-0,2 procent)².

BNP-tillväxten i Finland minskade med 0,6 procent år 2014. Under 2015 var BNP-tillväxten i Finland närmast noll, men förväntas att svänga till en positiv tillväxt under 2016 (+2,9 procent³). I Sverige har BNP-tillväxten varit starkare än i Finland och en positiv tillväxt har beräknats för 2015 (+4,1 procent) och 2016 (+3,3 procent)⁴.

I ett europeiskt sammanhang har Åland fortfarande en stark BNP (Figur 2). Trots att BNP per capita på Åland har minskat i förhållande till EU:s sedan 2011, var den 23 procent större än EU:s år 2015. Även Finlands BNP per capita har minskat i förhållande till EU:s sedan 2012.

Figur 2. Ålands och Finlands BNP per capita i förhållande till EU (procent), 2006-2015

Not: EU:s BNP per capita motsvarar 100 procent. Uppgifterna för Finland inkluderar Åland. Ålands BNP per capita för 2015 är preliminära uppgifter.

Källa: ÅSUB, Eurostat

Hushållens disponibla inkomster

Hushållens disponibla penninginkomster har åter börjat öka efter den sjunkande trenden under 2012-2014 (Figur 3). De senaste uppgifterna för Åland visar att

² ÅSUB Översikter och indikatorer 2017:4, beräknat till marknadspris.

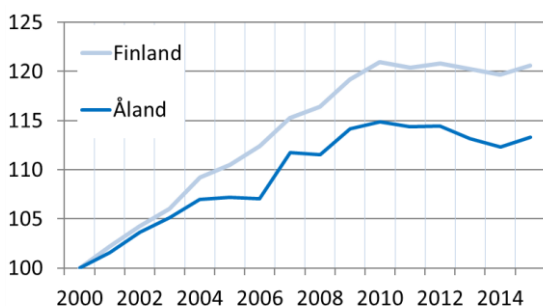
³ ÅSUB Översikter och indikatorer 2017:4.

⁴ Källa: www.scb.se.

hushållens disponibla inkomster år 2015 låg på ungefär samma nivå som år 2012.

Hushållens disponibla penninginkomster har under 2000-2015 ökat snabbare i Finland än på Åland. Trots detta var hushållens disponibla inkomster större på Åland än i Finland år 2015 (median 38 815 euro respektive 31 590 euro).

Figur 3. Hushållens disponibla penninginkomst (median) på Åland och i Finland. Index 2000 = 100, 2015 års penningvärde

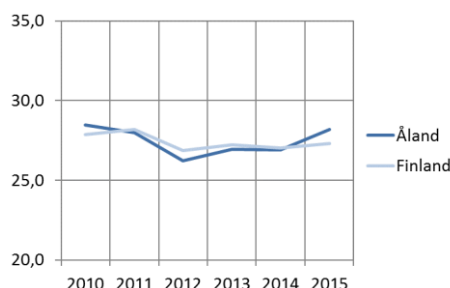
Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, SC

Den ekvivalerade inkomsten ökade både på Åland och i Finland år 2015. På Åland var den genomsnittliga (median) ekvivalerade inkomsten 27 037 euro per hushåll år 2015 och låg därmed på den högsta nivån under 2000-talet. I Finland var den genomsnittliga (median) ekvivalerade inkomsten 22 748 euro per hushåll år 2015, vilket ligger nära till nivån under rekordåret 2012 (22 751 euro per hushåll).

Inkomstskillnaderna mellan hushållen

Ginikoefficienten för 2015 (Figur 4) indikerar att hushållens disponibla inkomster var mer ojämnt fördelade på Åland än i Finland, och att denna skillnad ökade något år 2015.

Figur 4. Ginikoefficienten för disponibel penninginkomst på Åland och i Finland 2010-2015

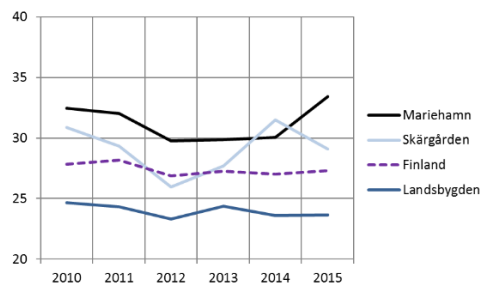
Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, THL

Ginikoefficienten för regionerna på Åland (Figur 5) visar att Mariehamn har haft den högsta ginikoefficienten sedan 2010 (med undantag år 2014). Den ojämna fördelningen av hushållens disponibla inkomster ökade i Mariehamn år 2015.

Ginikoefficienten för den åländska skärgården har visat relativt stor årlig variation. År 2015 sjönk skärgårdens ginikoefficient och låg något högre än ginikoefficienten för Finland.

Hushållens disponibla inkomster har varit jämnast fördelade på landsbygden jämfört med andra regioner på Åland. Dessutom har ginikoefficienten på landsbygden varit relativt stabil sedan 2010.

Figur 5. Ginikoefficienten för disponibel penninginkomst i Ålands regioner och Finland 2010-2015

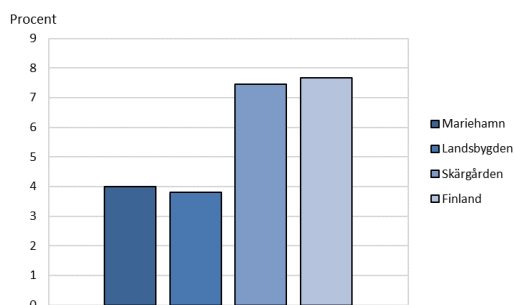
Källa: ÅSUB, SC

Ekonomisk utsatthet

Statistiska uppgifter om ekonomisk utsatthet visar att 1 184 personer bodde i ekonomiskt utsatta hushåll på Åland år 2015. Detta motsvarar 4,1 procent av den åländska befolkningen.

Risken för ekonomisk utsatthet var högst i den åländska skärgården jämfört med andra regioner på Åland år 2015 (Figur 6). Ekonomisk utsatthet har under hela 2000-talet legat på högre nivå i den åländska skärgården jämfört med Mariehamn och landsbygden. År 2015 låg ekonomisk utsatthet i den åländska skärgården på ungefär samma nivå som ekonomisk utsatthet i Finland (7,4 procent respektive 7,7 procent).

Figur 6. Andel (procent) personer i ekonomiskt utsatta hushåll i Ålands regioner och Finland 2015

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, SC

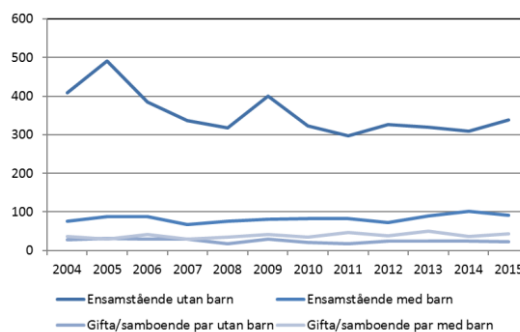
Ekonomisk utsatthet i Mariehamn och på den åländska landsbygden har varit lägre jämfört med skärgården och hela Finland. Sedan 2010 har den ekonomiska utsattheten dessutom minskat något både i Mariehamn (från 4,2 procent år 2010 till 4,0 procent år 2015) och på landsbygden (från 4,1 år 2010 procent till 3,8 procent år 2015). Risken för ekonomisk utsatthet har varit lägst på landsbygden jämfört med andra regioner på Åland.

Utkomststöd

Uppgifterna för utkomststöd år 2015 visar att Åland har haft den största ökningen (+5,3 procent) av antalet hushåll med utkomststöd bland landskapen i Finland. Det relativa antalet utkomststödstagare (28 personer per 1 000 invånare) är dock fortsättningsvis lägre på Åland jämfört med de andra landskapen i Finland.⁵

Figur 7 visar att över hälften av utkomststödtagarna på Åland var ensamstående personer utan barn (68,0 procent) år 2015. En mindre andel av utkomststödstagare bestod av ensamstående med barn (18,5 procent). Resten av mottagarna var gifta eller samboende par med barn (8,9 procent) eller utan barn (4,6 procent). De flesta ensamstående utkomststödstagare utan barn var män (60,1 procent) och de flesta ensamstående utkomststödstagare med barn var kvinnor (87,0 procent).

Figur 7. Antal personer med utkomststöd efter familjetypen 2004-2015

Källa: ÅSUB, THL

Inkomstfördelning och välfärd bland äldre ålänningar

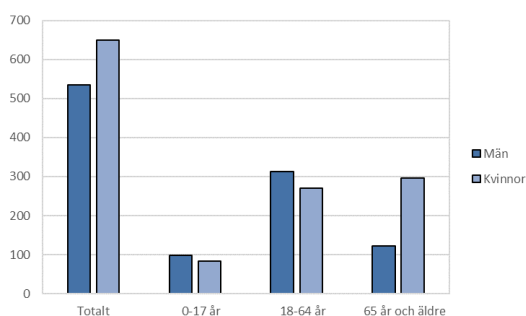
De ändringar som sker i befolkningens åldersstruktur har ökat uppmärksamheten för inkomstfördelning och välfärd bland de

⁵ Källa: Utkomststöd 2015.

äldre. På Åland visar befolkningsprognosen att andelen personer som är 65 år och äldre kommer att stiga från 21 procent år 2015 till 27 procent år 2040 (inklusive flyttningsrörelsen)⁶.

Uppgifterna om ekonomisk utsatthet bland bostadsbefolkningen visar att totalt 418 ålänningar i åldern 65 år och äldre var ekonomiskt utsatta år 2015 (*Figur 8*). Antalet ekonomiskt utsatta äldre är mindre än antalet utsatta i åldern 18-64 år (584 personer), men antalet ekonomiskt utsatta äldre är större än antalet ekonomiskt utsatta i åldern 0-17 år (182 personer).

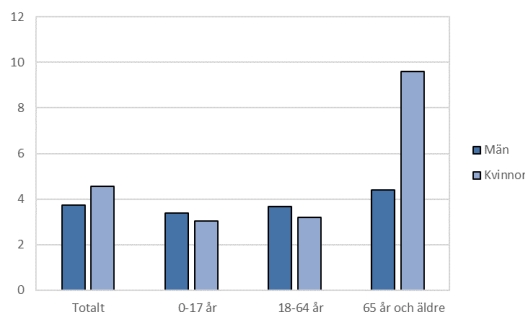
Figur 8. Ekonomiskt utsatta efter åldersgruppen och kön 2015

Källa: ÅSUB, SC

Figur 9 visar andelen ekonomiskt utsatta i förhållande till antalet personer i åldersgruppen. Andelen ekonomiskt utsatta var högst i gruppen för de äldre och totalt 7,1 procent av de äldre ålänningarna var ekonomiskt utsatta år 2015. Den relativa utsattheten för minderåriga var 3,2 procent och för personer i arbetsför ålder 3,4 procent.

Figur 9. Andel (procent) ekonomiskt utsatta efter åldersgruppen och kön 2015

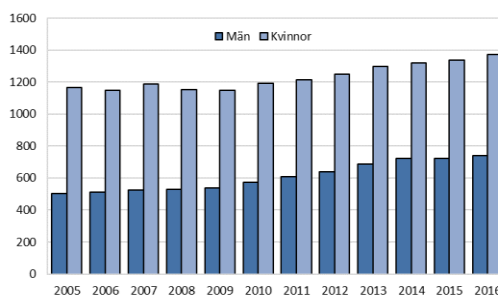

Not: Räknat i förhållande till bostadsbefolkning.
Källa: ÅSUB, SC

Från *Figur 9* framgår tydligt att kvinnornas andel bland ekonomiskt utsatta äldre var större än männens år 2015 (9,6 procent respektive 4,4 procent). Totalt 70,8 procent av de ekonomiskt utsatta äldre var kvinnor⁷. Statistiken indikerar att ju äldre kvinnor blir, desto mer vanligt är kvinnornas ekonomiska utsatthet. Totalt 41,9 procent av de ekonomiskt utsatta äldre var kvinnor i åldern 80 år och äldre år 2015.

Ekonomisk utsatthet har ofta ett samband med ensamboende. *Figur 7* och *Tabell 2* (se bilaga) visar att de hushåll som har erhållit utkomststöd har till den största delen bestått av ensamstående utan barn. Antalet ensamboende äldre ökade på Åland från 1 668 personer år 2005 till 2 112 personer år 2016 (*Figur 10*).

Figur 10. Antal ensamboende äldre efter kön 2005-2016

Källa: ÅSUB

ekonomiskt utsatta minderåriga och 53,6 procent av ekonomiskt utsatta i arbetsför ålder var män).

⁶ Källa: ÅSUB databaser, Befolkning.

⁷ I de andra åldersgrupperna var männens ekonomiska utsatthet mer vanligt än kvinnornas (54,4 procent av

Tabell 1. BNP per capita (euro* köpkraftskorrigerat) för Åland, Finland och Sverige, 2004–2015

	Åland	Finland	Sverige
2004	31 600	26 300	28 400
2005	33 100	27 200	28 900
2006	34 500	28 400	31 000
2007	37 100	31 100	33 400
2008	34 000	31 600	33 100
2009	35 200	28 800	30 200
2010	36 700	29 600	31 800
2011	35 400	30 700	33 000
2012	33 600	30 700	33 800
2013	34 400	30 300	33 500
2014	34 600	30 500	34 100
2015	35 700	31 600	35 900

Not: Avrundat till jämna hundratal. Ålands BNP per capita för 2015 är preliminära uppgifter.
Källa: ÅSUB

Tabell 2. Hushåll som erhållit utkomststöd enligt hushållstyp 2004–2015

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Totalt	550	640	542	461	445	551	461	443	460	484
Ensamstående män utan barn	244	286	236	190	190	251	194	185	190	181
Ensamstående kvinnor utan barn	165	205	148	146	127	149	129	112	136	139
Ensamstående män med barn	6	13	13	15	16	15	20	18	16	18
Ensamstående kvinnor med barn	70	74	74	52	60	66	62	64	56	72
Gifta/samboende par utan barn	28	32	30	29	17	29	21	18	24	24
Gifta/samboende par med barn	37	30	41	29	35	41	35	46	38	50

Källa: THL

Referenser

Statistikcentralen. Nationalräkenskaper 2016. http://www.stat.fi/til/vtp/2016/vtp_2016_2017-03-16_kat_001_sv.html

Utkomststöd 2015. (Tanhua, H. & Kiuru, S.) Finlands officiella statistik, Socialskydd 2015, Institutet för hälsa och välfärd.

ÅSUB Översikter och indikatorer 2017:4. Ekonomisk översikt hösten 2017.

Databaser:

Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat>)

Institutet för hälsa och välfärd (<http://www.thl.fi/sv/>)

Konjunkturinstitutet (<http://www.konj.se>)

Statistikcentralen (http://www.stat.fi/index_sv.html)

Statistiska centralbyrån (<http://www.scb.se>)

ÅSUB (<http://www.asub.ax>)